

بررسی وضعیت و پیش بینی پیشرفت شوره زارها در دشت سیرجان

آرش ضیائی^۱، سرور السادات گل سرخی^۲، کافیه کیومرثی^۳، علیرضا غنی زاده^۴

۱- عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی سیرجان

۲- دانشجوی دانشگاه صنعتی سیرجان

۳- کارشناس ارشد معدن گل گوهر سیرجان

sgolsorkhi@yahoo.com

خلاصه

حفر چاه های متعدد عمیق و برداشت بی رویه از سفره های آب زیرزمینی و همچنین خشکسالی و کاهش بارش در سالهای اخیر، باعث پایین رفتن بسیار شدید و سریع سطح آب های زیرزمینی در بسیاری از مناطق ایران شده است. این عوامل نه تنها خطر کمبود آب آشامیدنی در شبکه آبرسانی را به دنبال خواهد داشت، بلکه سبب نشست های شدید منطقه ای زمین و در نتیجه عدم امکان احیای این سفره ها در آینده می شود. اشکال دیگر این وضعیت پیشروی سفره های آب شور و گسترش شوره زار ها و پیشروی نسبتا سریع آنها در برخی مناطق می باشد. دشت سیرجان از جمله مناطقی است که به دلایل فوق شديدا تهدید می شود، به حدی که منطقه سیرجان از نظر آبهای شرب زیرزمینی به عنوان یکی از مناطق بحرانی معرفی شده است.

در این مقاله ضمن بررسی وضعیت افت آبهای زیرزمینی، در گذر زما، پیش بینی گسترش و پیشرفت شوره زار در دشت سیرجان، به صورت تحلیلی ارائه شده است.

کلمات کلیدی: شوره زار، آبهای زیرزمینی، نشست زمین، سفره آب شور

۱. مقدمه

بررسی ها نشان داده است که منابع طبیعی تجدید شونده از محورهای مهم و استراتژیک در توسعه پایدار کشور ما بوده است. چنانچه بهره برداری از این منابع به صورت اصولی و بر اساس علم و اندیشه صورت پذیرد، سرمایه های اصلی و گرانبهای آب و خاک در گذر زمان پایدار خواهند ماند. کمبود آب و بیابان زایی از چالش های مهم جامعه بشری در قرن حاضر شناخته شده اند. توجه به این چالش ها به ویژه در سال های اخیر با مشخص شدن تاثیر عوامل انسانی (استفاده نامناسب و غیر اصولی از منابع) و عوامل طبیعی (خشکسالی های متوالی با دوره طولانی، تاثیر خصوصیات اقلیمی و زمین شناسی منطقه و ...) دارای اهمیت بالایی می باشد. بهره برداری بی رویه از ذخایر زیر زمینی جهت تامین آب مصرفی در کشور ایران به شدت افزایش پیدا کرده است. این روند در خشکسالی های پی در پی اخیر به گونه ای پیش رفته که آبخوان ها فرصت تغذیه کافی نیافته اند. نتیجه کاهش سطح آبهای زیر زمینی، ایجاد خسارات جبران ناپذیری در سال های آینده خواهد بود. از جمله این خسارات می توان کمبود آب شیرین در پی کاهش ذخایر و افت کیفیت آب، فرونشست زمین به دلیل تغییر شکل و جابجایی ذرات خاک در اثر پمپاژ بیش از حد، افت سطح آبهای زیر زمینی و بیابان زایی را نام برد. در محدوده دشت سیرجان منبع اصلی تامین آب برای مصارف کشاورزی، شرب و صنعت، سفره آب های زیرزمینی می باشد. از اوایل دهه ۶۰ شمسی رشد روز افزون کشاورزی و حفر چاه، خصوصا چاه های عمیق، موجب افت سطح ایستابی سفره گشته است. این افت سبب پیشروی آب شور به سمت آبخوان آب شیرین و در نتیجه گسترش کفه نمکی و پیشروی شوره زار شده است.